Johtava finanssipolitiikan tarkastaja Mika Sainio

Eduskunnan tarkastusvaliokunnalle

K 3/2019 vp Hallituksen vuosikertomus 2018, K 13/2019 vp Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2018 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta

E 25/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2018 vuosikertomus ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2018 tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastajan kertomus

Asiantuntijapyyntö 8.10.2019

Valtiontalouden tarkastusviraston asiantuntijalausunto: Hallituksen vuosikertomus 2018, K 13/2019 vp Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle valtion vuoden 2018 tilinpäätöksen ja hallituksen vuosikertomuksen tarkastuksesta; Valtioneuvoston selvitys: Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2018 vuosikertomus ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2018 tilinpäätös, johdon kertomus ja tilintarkastajan kertomus

Tarkastusvirasto toimittaa jälkikäteisesti tämän asiantuntijalausunnon, joka liittyy tarkastusvaliokunnan 16.10.2019 olleeseen kokoukseen.

Vastuiden esittäminen hallituksen vuosikertomuksessa

Asiassa K 3/2019 tarkastusvirasto on pyytänyt asiantuntijaa arvioimaan eduskunnan kannanoton toteutumista: EK 36/2017 vp – K 14/2017 vp – K 9/2017 vp – TrVM 8/2017 vp: "Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa ja selkeyttää tavoitteenasettelua euroalueen tulevaisuudesta sekä selkeyttää kokonaiskuvan antamista eduskunnalle. Suomen valtion vastuusitoumuksista sekä niihin liittyvistä riskeistä tulee raportoida hallituksen vuosikertomuksessa kaikilta osin ajantasaisesti ja kattavasti."

Tarkastusvirasto pitää tärkeänä kattavan ja selkeän kuvan välittymistä kaikista Suomen valtion vastuusitoumuksista. Erityisesti olisi tärkeää kehittää valtiontakausten ja muiden ehdollisten vastuiden sisältämien riskien suuruuden numeerista kuvausta, esimerkiksi erilaisten riskiskenaarioiden keinoin, sekä vastuiden aiheuttaman kokonaisriskin kehityksen kuvausta. Vastuisiin liittyviä riskejä tulisi havainnollistaa sellaisilla skenaarioilla, jotka kuvaavat vastuista aiheutuvia mahdollisia tappioita sekä odotetulla tasolla että odottamattoman suuruisena. Tämä konkretisoisi mahdollisten tappioiden suuruusluokkaa ja siten tukisi vastuisiin liittyvien riskien tiedostamista[1]. Näiltä osin hallituksen vuosikertomusraportoinnissa ei ole tapahtunut olennaista parannusta. Raportointi ei sisällä skenaarioita riskien toteutumisen vaikutuksista. Riskejä kuvaavan informaation osalta kattavampi on valtiovarainministeriön vuo-

[1] Ks. myös Julkisyhteisöjen ehdolliset vastuut, Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 4/2018.

sittainen riskikatsaus[2], jonka sisältämä informaatio esimerkiksi vientitakuutoiminnan riskisyyden kehityksestä on parantunut. Riskikatsauskaan ei kuitenkaan sisällä kattavia kvantitatiivisia riskitarkasteluja, joita toteutetaan esimerkiksi Ruotsissa[3].

Olisi myös hyvä, että valtion suorien vastuusitoumusten lisäksi hallituksen vuosikertomuksessa raportoitaisiin myös Suomen Pankin vastuista ja riskeistä osana eurojärjestelmää. Raportoinnin tilassa ei tältä osin ole tapahtunut muutoksia vuoden 2018 hallituksen vuosikertomuksessa. Kertomuksessa todetaan, että Suomen Pankki on osallistunut euroalueen kriisinhallintaan eurojärjestelmän osana ja raportoi riskeistään ja vastuistaan itsenäisesti. On kuitenkin huomattava, että valtioneuvosto raportoi asiasta säännöllisesti eduskunnalle Euroopan vakausmekanismin vuosikertomuksen käsittelyn yhteydessä.

Euroopan vakausmekanismin (EVM) vuoden 2018 vuosikertomus ja Euroopan rahoitusvakausvälineen (ERVV) vuoden 2018 tilinpäätös

Valtioneuvoston selvitys (E 25/2019 vp) asiaa koskien on informatiivinen ja hyödyllinen. EVM:n tarkastusjärjestelyjä koskevien tietojen kattavuuden varmistamiseksi selvitykseen olisi tarpeen liittää myös EVM:n tilintarkastuslautakunnan erillinen kertomus[4]. Vuotta 2018 koskevassa kertomuksessaan tilintarkastuslautakunta raportoi vuonna 2018 päättyneiden erillistarkastustensa tuloksista. *Ulkoisten konsulttipalvelujen käyttöä* koskevassa tarkastuksessa ei havaittu merkittäviä puutteita, mutta lautakunta suosittaa, että EVM kohentaa ulkoisten konsulttipalvelujen hankintaa ja seurantaa koskevaa dokumentaatiota. *EVM:n sisäisen valvonnan kehikkoa* koskeneen tarkastuksen pohjalta lautakunta muun muassa suosittaa, että EVM toteuttaa sisäisen valvontansa vertailun (benchmarking) suhteessa kansainvälisiin parhaisiin käytäntöihin. Lautakunnan mukaan osa lautakunnan suosituksista toteutettiin jo vuoden 2018 aikana.

[2] http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161832
[3] STATENS GARANTIER OCH UTLÅNING En riskanalys. !5 mars 2019, Riksgälden.
[4] https://www.esm.europa.eu/sites/default/files/2019-06-13_boa_annual_report.pdf